

nationale ombudsman

Rapport

De rechtbank vergoedt alsnog advocaatkosten voor klachtenprocedure bij rechtbank

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de rechtbank Amsterdam ongegrond.

Wat is de klacht?

De advocaat van verzoekster heeft in 2019 namens verzoekster een klacht ingediend bij de rechtbank Amsterdam. Hij vroeg de rechtbank hierbij om de advocaatkosten voor het indienen van de klacht aan verzoekster te vergoeden als de rechtbank de klacht gegrond zou verklaren. De rechtbank verklaarde de klacht gegrond. Maar wees het verzoek tot vergoeding van de kosten voor het indienen van de klacht af. Omdat verzoekster het daar niet mee eens was, nam haar advocaat contact op met de Nationale ombudsman. Naar aanleiding hiervan onderzoekt de Nationale ombudsman de volgende klacht:

Verzoekster klaagt over de manier waarop de rechtbank heeft gereageerd op haar verzoek tot vergoeding van de advocaatkosten die zij moest maken voor de klachtenprocedure.

Wat ging er aan de klacht vooraf?

Verzoekster is slachtoffer geworden van een ernstig misdrijf. Medio 2018 heeft de rechtbank Amsterdam iemand voor dit misdrijf veroordeeld. Bij deze strafprocedure werd verzoekster als slachtoffer bijgestaan door haar advocaat. Omdat de veroordeelde tegen de beslissing van de rechtbank in beroep ging, moest de strafzaak door het gerechtshof Amsterdam worden behandeld. Hiervoor moest de rechtbank het dossier van de strafzaak overdragen aan het gerechtshof.

In februari 2019 is vanuit het kantoor van de advocaat contact opgenomen met het gerechtshof, met het verzoek om de strafzaak zo spoedig mogelijk in hoger beroep te behandelen. De veroordeelde had in deze zaak al minder straf gekregen van de rechtbank omdat het te lang had geduurd voordat de strafzaak door de rechtbank kon worden behandeld. Verzoekster wilde voorkomen dat dit in hoger beroep nog een keer zou gebeuren. Het gerechtshof gaf toen aan dat het strafdossier nog niet had ontvangen van de rechtbank. Eind april en begin mei 2019 heeft de advocaat opnieuw contact opgenomen met het gerechtshof om te informeren naar de behandeling van de strafzaak in hoger beroep. Toen bleek dat het gerechtshof het dossier nog altijd niet van de rechtbank had ontvangen.

Wat was de oorspronkelijke klacht?

De advocaat heeft op 15 mei 2019 namens verzoekster een klacht ingediend bij de rechtbank. De advocaat klaagde erover dat de rechtbank het dossier niet op tijd naar het gerechtshof heeft gestuurd. Volgens hem had de rechtbank dit binnen acht maanden moeten doen. De advocaat verwees hierbij naar de invulling die de Hoge Raad heeft gegeven aan de termijn waarbinnen de rechtbank een zaak moet overdragen aan het gerechtshof. Verzoekster heeft volgens haar advocaat nadeel van de vertraging, omdat het risico bestaat dat het gerechtshof hierdoor een lagere straf geeft aan de veroordeelde. Bovendien werkt de vertraging secundair victimiserend voor verzoekster. Daarmee bedoelt de advocaat dat verzoekster zo niet alleen slachtoffer is van de veroordeelde, maar eigenlijk ook slachtoffer is van de vertraging door de rechtbank. De overheid heeft een plicht om dit te voorkomen.

Verder merkte haar advocaat op dat verzoekster advocaatkosten heeft gemaakt voor het indienen van de klacht. Hij vroeg de rechtbank om deze advocaatkosten voor de klachtenprocedure te vergoeden als de rechtbank de klacht gegrond zou verklaren.

Welke reactie komt er op de klacht?

Op 20 mei 2019 nam een medewerkster van de rechtbank contact op met de advocaat omdat de rechtbank niet meer beschikte over de pleitaantekeningen die de advocaat bij de behandeling van de strafzaak aan de rechtbank had gegeven. Diezelfde dag heeft de advocaat deze pleitaantekeningen nog een keer aan de rechtbank gestuurd en heeft de rechtbank het dossier naar het gerechtshof verstuurd.

Over het ontbreken van de pleitaantekeningen heeft de advocaat op 6 juni 2019 een aanvullende klacht ingediend. Bij de behandeling van de strafzaak heeft hij vier exemplaren van zijn pleitaantekeningen aan drie rechters en de griffier van de rechtbank gegeven. Hij vindt dat hij ervan uit moet kunnen gaan dat stukken die hij aan de rechtbank geeft niet kwijtraken.

Op 8 juli 2019 verklaarde de rechtbank de klachten gegrond. De rechtbank erkende dat zij het dossier te laat naar het gerechtshof had gestuurd. De oorzaak van de late verzending lag volgens het bestuur van de rechtbank bij de griffier. Door diverse omstandigheden is het dossier bij de griffier blijven liggen. De rechtbank betreunde het dat zij het dossier niet eerder naar het gerechtshof had verstuurd en bood hiervoor excuses aan.

De rechtbank stelde het op prijs dat de advocaat de klacht van verzoekster onder haar aandacht heeft gebracht en zegde toe dat zij hiervoor intern aandacht zou vragen. Verder oordeelde de rechtbank dat het kwijtraken van de pleitaantekeningen van de advocaat niet getuigde van zorgvuldig handelen.

Tot slot wees de rechtbank het verzoek om vergoeding van de door haar gemaakte advocaatkosten af, omdat zij hier geen aanleiding voor zag.

Wat was de aanleiding voor de klacht bij de Nationale ombudsman?

Verzoekster was het er niet mee eens dat de rechtbank haar verzoek om vergoeding van haar advocaatkosten heeft afgewezen. Daarom diende haar advocaat namens haar een klacht in bij de Nationale ombudsman. Verzoekster wilde met haar klacht bij de rechtbank bewerkstelligen dat de rechtbank het dossier alsnog zo snel als mogelijk naar het gerechtshof zou sturen. Haar advocaat stelt dat zij dit alleen met het indienen van een klacht kon bereiken. Op het moment dat de klacht werd ingediend was er nog geen start gemaakt met het doorsturen van het dossier naar het gerechtshof. Pas na indiening van de eerste klacht kwam een en ander in beweging en droeg de rechtbank het dossier alsnog over aan het gerechtshof. De rechtbank heeft de klachten gegrond verklaard. Volgens de advocaat mag van de rechtbank worden verwacht dat zij de kosten die gepaard gaan met het indienen van een klacht vergoedt als de klacht gegrond wordt verklaard.

De advocaat voerde verder aan dat verzoekster haar advocaat nodig had voor het indienen van de klachten; zij kon dit niet zelf. Zij heeft een licht verstandelijke beperking. Zij gaat om die reden naar een speciale school. En het indienen van de klachten was voor haar belastend en werkte secundair victimiserend. Wat haar is overkomen, heeft zij juist in handen gegeven van een gespecialiseerde advocaat, zodat zij zich over het juridische gedeelte geen zorgen hoefde te maken en zich kon richten op haar verdere herstel.

Tot slot gaf haar advocaat aan dat verzoekster ook kosten moest maken voor het indienen van haar klachten bij de Nationale ombudsman. Zij verwacht dat de rechtbank deze kosten ook vergoedt. Het gaat om een bedrag van in totaal € 741,50.

Wat heeft de Nationale ombudsman gedaan?

De Nationale ombudsman heeft de rechtbank gevraagd of er een oplossing mogelijk was voor de klacht van verzoekster. Daarnaast vroeg de Nationale ombudsman aan de rechtbank om haar standpunt nader te motiveren als er geen oplossing mogelijk was. De Nationale ombudsman verwees hierbij naar de nieuwe informatie van de advocaat, dat verzoekster verstandelijk beperkt is, en naar eerdere rapporten van de Nationale ombudsman over vergelijkbare kwesties. Daarin gaf de Nationale ombudsman aan dat de klachtenprocedure een laagdrempelig karakter heeft. Dit betekent dat deze procedure in beginsel zonder problemen kan worden gevoerd zonder bijstand van een advocaat. Kosten gemaakt in het kader van een klachtenprocedure komen dan ook in beginsel voor rekening van de betrokken klager. Dit is echter anders als er sprake is van bijzondere omstandigheden, die afwijking van deze hoofdregel rechtvaardigen.

Hoe reageerde de rechtbank?

De rechtbank zag in de door de advocaat geschetste omstandigheden geen aanleiding om af te wijken van de hoofdregel dat de gemaakte kosten niet voor vergoeding in aanmerking komen.

De stelling van de advocaat, dat verzoekster een licht verstandelijke beperking heeft en dat om die reden zijn juridische bijstand noodzakelijk was voor het indienen van de klachten, achtte de rechtbank onvoldoende reden om een uitzondering op de hoofdregel te rechtvaardigen. Ook vindt de rechtbank dat verzoekster haar stelling, dat zij een licht verstandelijke beperking heeft en dat zij om die reden juridische bijstand van haar advocaat nodig had, op geen enkele wijze met stukken of op een andere manier heeft onderbouwd. De rechtbank wees er verder op dat de klachtenregeling van de rechtbank ook niet voorziet in een vergoeding van gemaakte advocaatkosten.

Hoe reageerde verzoekster vervolgens?

Volgens de advocaat is verzoeksters verstandelijke beperking wel degelijk voldoende grond om bijstand van een advocaat te rechtvaardigen. Een klachtenprocedure kan weliswaar als een laagdrempelige procedure worden gezien, maar voor personen met een verstandelijke beperking is het erg lastig om problemen te formuleren en – als dat hen al lukt – om te bepalen wat zij dan vervolgens moeten doen.

De advocaat verwijst als onderbouwing voor de impact van verzoeksters beperking naar een rapport, dat door een forensisch psycholoog is opgemaakt. Dit rapport heeft deze forensisch psycholoog opgemaakt in opdracht van de rechter-commissaris van de rechtbank voor de onderliggende strafzaak. De advocaat wijst op de volgende passages uit het rapport: 'Er is sprake van een totaal IQ van 71. Dit betekent dat zij ongeveer functioneert op het niveau van een achtjarige.' en 'De wijze van denken van [verzoekster] is conform haar intelligentieniveau en concreet gebonden, wat betekent dat abstracte taal en abstracte begrippen haar ontgaan in de communicatie. Vanwege haar beperkte cognitieve vermogens kan [verzoekster] niet vooruit denken over problemen en mogelijke oplossingen daarvan. Bekend is dat mensen van haar niveau van functioneren zich door al deze beperkingen moeilijk staande kunnen houden in complexere (sociale) situaties.'

De advocaat vindt bovendien dat de rechtbank niet op al zijn argumenten is ingegaan. De rechtbank is niet ingegaan op de argumenten dat de klachtenprocedure door verzoekster als belastend en secundair victimiserend werd ervaren. Verzoekster is slachtoffer geworden van een ernstig misdrijf. Het is een feit van algemene bekendheid dat dit soort misdrijven de geestelijke gezondheid van een slachtoffer ernstig kan schaden. Zij wilde zich richten op de behandeling van de strafzaak in hoger beroep en op haar herstel. Het is volgens de advocaat begrijpelijk dat zij zich onder de omstandigheden niet bezig wilde noch kon houden met een klachtenprocedure.

Wat gebeurde daarna?

De Nationale ombudsman rondde zijn onderzoek af en deelde de feitelijke bevindingen met de advocaat van verzoekster en met de rechtbank. De Nationale ombudsman gaf hen ook de gelegenheid om hierop te reageren. Naar aanleiding daarvan hebben zowel de advocaat als de rechtbank een nadere reactie gegeven. Hierbij hebben de advocaat en de rechtbank het volgende naar voren gebracht.

De advocaat

De advocaat van verzoekster wijst erop dat hij het verzoek tot vergoeding van de advocaatkosten niet lichtvaardig heeft gedaan omdat daar in de klachtenprocedure in beginsel geen ruimte voor is. De advocaat stelt dat de rechtbank er verantwoordelijk voor was om naar aanleiding van het verzoek kennis te nemen van het strafdossier of om hem te vragen om het verzoek nader te onderbouwen.

Als de rechtbank kennis had genomen van het dossier of navraag had gedaan bij de behandelend rechters dan was het haar direct duidelijk geworden dat verzoekster een verstandelijke beperking heeft, een kwetsbaar persoon is en slachtoffer is van een ernstig misdrijf.

Daarnaast mocht verzoekster verwachten dat de rechtbank de advocaat om een nadere uitleg had gevraagd als zij over onvoldoende informatie beschikte. Dat heeft de rechtbank niet gedaan. De advocaat komt tot de conclusie dat hij goede redenen had om zich tot de Nationale ombudsman te wenden. Daar komt bij dat de advocaat bij het indienen van de klacht bij de Nationale ombudsman kenbaar maakte dat verzoekster een verstandelijke beperking had. Dit heeft de ombudsman met de rechtbank gedeeld. Ook toen heeft de rechtbank geen nader onderzoek gedaan naar de verstandelijke beperking van verzoekster.

De rechtbank

De rechtbank liet de Nationale ombudsman weten dat zij, alles in ogenschouw nemend alsnog aanleiding zag om over te gaan tot een vergoeding van een deel van de verzochte advocaatkosten. Dat gaat om de kosten voor het indienen van de oorspronkelijke klachten van 15 mei 2019 en 6 juni 2019 bij de rechtbank. De reden hiervoor is dat rechtbank met de onderbouwing van de advocaat – die hij in de loop van het onderzoek van de Nationale ombudsman naar voren heeft gebracht – reden ziet om aan te nemen dat verzoekster niet zelf in staat was een klacht in te dienen. Daarom is volgens de rechtbank sprake van een bijzondere omstandigheid die afwijking van de hoofdregel rechtvaardigt.

De rechtbank ziet geen aanleiding om ook de advocaatkosten te vergoeden die verzoekster voor de klachtenprocedure bij de Nationale ombudsman heeft gemaakt. Als de advocaat vraagt om een vergoeding van advocaatkosten in een klachtenprocedure, is het aan hem om te onderbouwen waarom in dat geval moet worden afgeweken van de hoofdregel. Het is niet aan de rechtbank om in dat geval op eigen initiatief te zoeken naar een onderbouwing van eventuele bijzondere omstandigheden die afwijking van de hoofdregel rechtvaardigen. Ook niet als de rechtbank in verband met de behandeling van een strafzaak een dossier onder zich heeft. Het bestuur van de rechtbank, die klachten over de rechtbank behandelt, heeft namelijk geen enkele bemoeienis met de inhoudelijke behandeling van zaken. De kosten die verband houden met de procedure bij de Nationale ombudsman hadden dus kunnen worden voorkomen als de advocaat zijn verzoek om vergoeding van de proceskosten bij het indienen daarvan volledig had onderbouwd. Dan had de rechtbank op dat moment een weloverwogen beslissing kunnen nemen op basis van alle relevante feiten en omstandigheden. Doordat de advocaat dit heeft nagelaten, heeft hij er zelf voor gezorgd dat de kosten zijn opgelopen. De rechtbank is van oordeel dat deze kosten niet aan de rechtbank kunnen en mogen worden toegerekend.

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

Het gaat in deze zaak niet om de wijze waarop de rechtbank heeft gehandeld bij het overdragen van de strafzaak aan het gerechtshof. Dit is al beoordeeld bij de behandeling van de klacht door de rechtbank. De rechtbank heeft daarbij erkend dat zij fouten heeft gemaakt. In dit onderzoek staat centraal hoe de rechtbank heeft gereageerd op het verzoek tot vergoeding van de advocaatkosten voor de klachtenprocedure bij de rechtbank en de Nationale ombudsman.

In eerste instantie heeft de rechtbank dit verzoek afgewezen omdat zij daar geen aanleiding voor zag. Naar aanleiding van de nadere motivering en onderbouwing van de advocaat gedurende het onderzoek van de ombudsman heeft de rechtbank zich alsnog bereid verklaard om de kosten voor het indienen en behandelen van de oorspronkelijke klachten van 15 mei 2019 en 6 juni 2019 te vergoeden. De rechtbank is niet bereid om (ook) de advocaatkosten voor de behandeling van de klacht bij de Nationale ombudsman te vergoeden.

De Nationale ombudsman toetst deze reactie van de rechtbank aan het behoorlijkheidsvereiste van redelijkheid. Het redelijkheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties de verschillende belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is.

De advocaatkosten voor de klachtenprocedure bij de rechtbank

De klachtenprocedure is een laagdrempelige procedure, waarvoor het inroepen van deskundige, juridische bijstand meestal niet nodig is. Dit betekent dat deze procedure meestal zonder bijstand van een advocaat kan worden gevoerd. Kosten gemaakt in het kader van een klachtenprocedure komen in beginsel dan ook

voor rekening van de betrokken klager. Ook als de klacht gegrond wordt verklaard. Dit is echter anders als er sprake is van bijzondere omstandigheden, die afwijking van deze hoofdregel rechtvaardigen.

Verzoekster heeft een licht verstandelijke beperking. Door deze beperking functioneert zij ongeveer op het niveau van een achtjarige. Dit uit zich onder andere in haar manier van communiceren en haar vermogen om met (juridische) problemen om te gaan. Hieruit blijkt dat verzoekster niet in staat is om zelfstandig een klachtenprocedure te voeren. De Nationale ombudsman vindt dan ook dat deze bijzondere omstandigheid rechtvaardigt dat verzoekster juridische bijstand van haar advocaat heeft ingeschakeld bij de klachtenprocedure. De Nationale ombudsman neemt daarom met instemming kennis van de reactie van de rechtbank dat zij bereid is om de advocaatkosten voor het indienen van de klachten bij de rechtbank te vergoeden. De rechtbank wees er in eerste instantie op dat haar klachtenregeling niet voorziet in een vergoeding van gemaakte advocaatkosten. Voor de volledigheid merkt de Nationale ombudsman op dat het ontbreken van een voorziening voor een vergoeding in de klachtenregeling nooit een argument kan zijn om iemand geen vergoeding toe te kennen. Bij de vraag of iets behoorlijk is, kunnen systemen namelijk nooit leidend zijn.

De advocaatkosten voor de klachtenprocedure bij de Nationale ombudsman

De Nationale ombudsman is van oordeel dat het redelijk is dat de rechtbank weigert om de advocaatkosten voor de klachtenprocedure bij de Nationale ombudsman te vergoeden.

Zoals de Nationale ombudsman hiervoor aangaf, hoeft de overheid een verzoek om vergoeding van advocaatkosten voor een klachtenprocedure slechts in uitzonderlijke gevallen toe te wijzen. Van een advocaat mag worden verwacht dat hij bij een dergelijk verzoek direct aangeeft waarom sprake is van een uitzonderlijk geval én dat hij dat onderbouwt. Voor de beoordeling van het verzoek van verzoekster was het relevant dat zij een verstandelijke beperking heeft en dat zij door de impact van deze beperking niet in staat is om zelfstandig een klachtenprocedure te voeren. De advocaat heeft dat niet aangevoerd toen hij het verzoek in eerste instantie bij de rechtbank indiende. Het lijkt erop dat de advocaat van verzoekster er bij de indiening van het verzoek bij de rechtbank van uitging dat gegrondverklaring van de klacht voldoende reden was om tot vergoeding over te gaan.

Bij het indienen van de klacht bij de Nationale ombudsman heeft de advocaat voor het eerst toegelicht dat verzoekster een verstandelijke beperking heeft en in de loop van het onderzoek heeft hij met het rapport van de forensisch psycholoog aangetoond dat zij door deze beperking niet in staat is om zelfstandig een klachtenprocedure te voeren. Nadat de rechtbank kennisnam van deze nadere onderbouwing, zag zij alsnog aanleiding om de advocaatkosten voor de klachtenprocedure bij de rechtbank te vergoeden. De Nationale ombudsman acht het gelet hierop voldoende aannemelijk dat de rechtbank het verzoek ook had toegewezen als de advocaat deze informatie direct bij het indienen van het verzoek met de rechtbank had gedeeld. De ombudsman vindt daarom dat het onder deze omstandigheden niet onredelijk is van de rechtbank dat zij zich op het standpunt stelt dat de kosten voor het indienen van de klacht bij de Nationale ombudsman niet nodig waren. Dat de informatie over de beperking van verzoekster in het strafdossier van de rechtbank stond, maakt dit niet anders. Het strafdossier is geen vast onderdeel van het klachtdossier.

Wat is de slotsom van de Nationale ombudsman?

De Nationale ombudsman is van oordeel dat de reactie van de rechtbank op het verzoek van verzoekster redelijk is. De Nationale ombudsman komt dan ook tot de conclusie dat de rechtbank op een behoorlijke manier heeft gereageerd op het verzoek van verzoekster tot vergoeding van de advocaatkosten. De Nationale ombudsman acht de klacht van verzoekster ongegrond.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de rechtbank Amsterdam is ongegrond.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen